

01. Niezniszczalność śmiertelnego człowieka (1 Kor 15,21-55)

Nawiązanie do poprzedniego kazania: Rozświetlone życie i niezniszczalność

2 Tm 1,10. (Łaskę) uwidocznioną teraz przez pokazanie się Zbawiciela naszego, Chrystusa Jezusa, który udaremnił śmierć (oraz) oświecił życie i niezniszczalność przez dobrą nowinę (przekład intelinearny)

1J 1,1-3. To, co było od początku, co usłyszeliśmy, co widzieliśmy na własne oczy, na co patrzyliśmy i czego dotykały nasze ręce, a co dotyczy **Słowa życia** – 2. bo **Życie** zostało objawione i widzieliśmy Je, i świadczymy o Nim, i głosimy wam **Życie wieczne**, które było zwrócone ku Ojcu, a nam zostało objawione 3. to, co widzieliśmy i usłyszeliśmy, głosimy również wam, abyście i wy trwali we wspólnocie z nami. My zaś **trwamy we wspólnocie z Ojcem i Jego Synem, Jezusem Chrystusem.**

■ **teraz objawionej** (2 Tm 1,10a) – stopniowe objawianie pełnej prawdy; czyli tego, co jest potrzebne do zbawienia: • etap przed wniebowstąpieniem – dwaj uczniowie z Emaus nie rozumieją znaczenia Golgoty

Lk 24,45 Wtedy otworzył im umysły, aby mogli zrozumieć Pisma.

• Uczniowie Jezusa i apostołowie nie rozumieli, bo Stary Testament był zbyt ubogi w prezentacji prawdziwej rzeczywistości Boga. Głównym tematem są • pradzieje i dzieje Izraela jako ludu wybranego przez Boga, • dopełniają je przepisy prawno-religijne oraz • refleksja teologiczno-moralna i filozoficzna.

Ktoś pięknie i obrazowo to wyraził:

Biblia to portret naszego Pana, Jezusa Chrystusa. • Ewangelie przedstawiają Jego sylwetkę. • Stary Testament jest nieodzownym dla kompozycji całości tłem, które kieruje nas w stronę boskiej postaci i na nią wskazuje. • Listy to jego ubiór i ekwipunek, opisują go i objaśniają.

Czytając Biblię, studiujemy ów portret i jawi się nam wspaniała całość. Staje się cud: postać ożywa i ze sztalugi pisanego Słowa zstępuje odwieczny Chrystus z drogi do Emaus, by stać się naszym nauczycielem i przybliżać z całości Pisma wszystko to, co o nim napisano.

- W Starym Testamencie nie ma pełnej antropologii, nauki o człowieku.
- Pełna antropologia stała się możliwa dopiero od Pięćdziesiątnicy
- Ap. Paweł stał się rzecznikiem pełnej antropologii

Nauka zgodna z prawdziwą pobożnością

Jeśli kto inaczej naucza i nie trzyma się zbawiennych słów Pana naszego Jezusa Chrystusa oraz nauki zgodnej z prawdziwą pobożnością, (**1 Tm 6,3**)

Pobożność, *eusébeia*, *eusebeo* – czcić, okazywać komuś szacunek, szanować, traktować z pietyzmem

Pobożność to dar uzdalniający do intymnej zażyłości z Bogiem. Kształtuje on relację człowieka do Boga na podobieństwo relacji dziecka do ojca. Takie zestawienie nauki i pobożności występuje tylko tutaj. Dla porównania inne wersety:

Dla rozpustników, mężczyzn współżyjących ze sobą, handlarzy ludźmi, dla kłamców, krzywoprzysięzców i dla wszystkiego, co jest przeciwne **zdrowej nauce**; (**1 Tm 1,10**)

Za królów i za wszystkich sprawujących władzę, abyśmy mogli prowadzić życie ciche i spokojne, z **całą pobożnością** i uczciwością. (**1 Tm 2,2**)

Jeśli zaś jakaś wdowa ma dzieci lub wnuki, niech się one najpierw uczą być **pobożnymi** względem własnego domu i odwzajemniać się rodzicom; jest to bowiem **rzecz** dobra i miła w oczach Boga. (**1 Tm 5,4**)

Dlatego otrzymując królestwo niezachwiane, miejmy łaskę, przez którą **możemy** służyć Bogu tak, jak mu się to podoba, z **czcią i bojaźnią**. (**Hbr 12,28** BGU)

Przeto okażmy się wdzięcznymi, my, którzy otrzymujemy królestwo niewzruszone, i oddawajmy cześć Bogu tak, jak mu to miłe: z **nabożnym szacunkiem i bojaźnią**. (BW)

Nauka

• Były dwa równorzędne stronnictwa w Izraelu (faryzeusze i saduceusze), ale niezgodne były m.in. co do spraw duchowych i antropologii.

- Teologowie w pierwszych wiekach, w czasie reformacji i obecnie też nie są zgodni co do niektórych kwestii, m.in. antropologii.
- Ewangelikalni chrześcijanie są zgodni co do tzw. życia pozagrobowego, bo łączy ich nie sama znajomość Pisma Świętego czy tradycja, lecz przynależność do Chrystusa, „są Chrystusowi” – używając dosłownie wyrażenia ap. Pawła. Ich pobożność to „dotykane Słowa Życia” z 1 J 1,1-3.
- Można przywołać obraz wody, która może przybrać trzy stany: ciekły, lotny i stały. Narodzony na nowo chrześcijanin z jednakową przyjemnością pije ją i zanurza się w niej, jak i korzysta z sauny (dawniej mówiło się: łaźni parowej), albo jeździ po niej na łyżwach, bo „człowiek duchowy rozumie wszystko” (1 Kor 1,10-16).
- Narodzony na nowo chrześcijanin (człowiek Chrystusa) ma w sobie sedno Biblii: JEZUSA i przez codzienną konwersację Ducha Boga z jego ożywionym duchem człowieczym może doktryny budować wg właściwych zasad, nie wybiórczo. Jest np. w stanie pojąć, o czym myśli i mówi ap. Paweł:

2 Kor 5,6-10. 6. Zawsze więc **mamy ufność** i wiemy, że jak długo **pozostajemy w ciele**, tak długo jesteśmy z daleka od Pana. (...) 8. Mamy ufność i **chcemy raczej opuścić nasze ciało i zamieszkać z Panem**. 9. Dlatego też zabiegamy gorliwie, żeby się Jemu podobać, czy to mieszkając z Nim, czy też z daleka od Niego. 10. Wszyscy bowiem musimy stać się przed trybunałem Chrystusa, aby każdy odebrał to, co **będąc w ciele** zdziałał - dobro lub zło. (PE)

- (2 Kor 5,6-10) **mamy ufność** (*tharroumen* od *tharseo*), np. Mt 9,2 (sparaliżowany na noszach: „Bądź dobrej myśli”), Mt 9,22 (kobieta z krwotokiem: „Bądź dobrej myśli”).
- (2 Kor 5,6-10) **chcemy raczej** (*eudokoumen*) **opuścić nasze ciało** (*ekdemesai* od *ekdemeo* – wyemigrować) i zamieszkać z Panem (*endēmēsai pros ton Kurion* – być w domu z Panem).

Flp 1,21 „Dla mnie bowiem życie to Chrystus, a śmierć to zysk”.

2 Kor 12,2-3. 2. Znam człowieka w Chrystusie, który przed czternastu laty, czy w ciele - nie wiem, czy poza ciałem - nie wiem, Bóg to wie, został porwany aż do trzeciego nieba. 3. I znam takiego człowieka, czy w ciele, czy poza ciałem - nie wiem, Bóg to wie, 4. który został porwany do raju i usłyszał niewyraźne słowa, jakich nie godzi się człowiekowi wypowiadać. (PE)

Flp 1,21-25. 21. Dla mnie bowiem życie to Chrystus, a śmierć to zysk. 22. Jeśli jednak żyć w ciele oznacza dla mnie owocnie pracować - to nie wiem, co wybrać. 23. Obydwie możliwości są przede mną: chciałbym umrzeć i być z Chrystusem, bo to znacznie lepsze, 24. pozostać zaś w ciele jest bardziej potrzebne ze względu na was. 25. Wiem jednak na pewno, że pozostanę przy życiu i będę wam wszystkim służył dla waszego rozwoju i radości płynącej z wiary, 26. aby przeze mnie, kiedy znowu będę obecny wśród was, wzrastała wasza chluba w Chrystusie Jezusie. (PE)

2 Tm 4,7-8. 7. Dobrą walkę stoczyłem, bieg ukończyłem, wiarę ustrzegłem. 8. Na koniec odłożono dla mnie wieniec sprawiedliwości, który owego dnia wręczy mi Pan, sprawiedliwy Sędzia, zresztą nie tylko mnie, ale też tym wszystkim, którzy z miłością oczekują Jego objawienia. (PE)

- Człowiek Chrystusa jest w stanie rozumieć prosto i właściwie takie wypowiedzi:

Lk 23,43. I rzekł mu: Zaprawdę powiadam ci, dziś będziesz ze mną w raju.

Dz 7,56.59-60. 56 I rzekł: Oto widzę niebiosy otwarte i Syna Człowieczego stojącego po prawicy Bożej.(...) 59 I kamienowali Szczepana, który się modlił tymi słowy: Panie Jezu, przyjmij ducha mego. 60 A padłszy na kolana, zawołał donośnym głosem: Panie, nie policz im grzechu tego. A gdy to powiedział, skonał.

2 P 1,13-14. 13. Uważam zaś za słuszne, dopóki jestem w tym ciele, zachęcać was przez przypominanie, 14. gdyż wiem, że niebawem będę się musiał rozstać z życiem, jak też ukazał mi to nasz Pan Jezus Chrystus. (PE)

2 P 3,10-14. 10. A dzień Pana przyjdzie jak złodziej. Wówczas niebiosy z hukiem przeminą, żywioły zaś zostaną zniszczone w ogniu, i ziemia, i te dzieła, które na niej zostaną znalezione. 11. Skoro to wszystko zostanie zniszczone, to jacy wy powinniście być w świętym postępowaniu i pobożności, 12. oczekując przyjścia dnia Boga i starając się je przyspieszyć. Z powodu tego dnia niebiosy płonąc, zostaną zniszczone, a żywioły rozplną się w ogniu. 13. Ale my, zgodnie z Jego obietnicą, oczekujemy nowych niebios i nowej ziemi, w których mieszka sprawiedliwość. 14. Dlatego, umiłowani, oczekując tego, postarajcie się, abyście zostali przez Niego znalezieni bez skazy i nienaganni, w pokoju.

- (2 Kor 5,6-10) **zamieszkać z Panem**: Paweł pragnie połączyć się z Chrystusem bezpośrednio po śmierci.

Mt 25,21.23 – sługo dobry i wierny wejdź do radości pana swego.

J 14,3 – odejdę i przygotuję mieszkanie; J 17,24 – aby ze Mną byli

1 Tes 4,17-18 – abyście się nie smucili...

1 J 3,2 – do Niego podobni, ujrzymy Go takim, jaki jest

Ap 7,14-17 – oplukali szaty swoje we krwi Baranka

W rozdziale 1 Kor 15,1-58 ap. Paweł omawia problem zmartwychwstania ciał. Uczynił to szczegółowo ze względu na poglądy miejscowego środowiska. Grecy uważali, że dusza uwięziona jest w ciele, a zbawienie – to wieczna egzystencja duszy bez ciała. Myśl o powrocie do życia w ciele była dla nich po prostu śmieszna (zob. Dz 17,32; 26,8.23-24). W związku z tym Paweł powołuje się na zmartwychwstanie Chrystusa (15,1-11), które jest fundamentem wiary (w. 14) oraz przyczyną i wzorcem zmartwychwstania ciał. Chrystus powstał z martwych jako pierwszy spośród tych, którzy posnęli (w. 20). On jest „nowym Adamem”, który w końcowym etapie dziejów człowieka zwycięży ostatecznie śmierć panującą na świecie wskutek grzechu pierwszego Adama.

Paweł przedstawia jeszcze dwa argumenty, przemawiające za zmartwychwstaniem ciał: • praktykowanie „chrztu za umarłych” (prawdopodobnie chodzi o chrzest dokonany w zastępstwie zmarłego chrześcijanina, który nie zdołał tego uczynić) oraz • trudy i cierpienia apostołskie. Obie postawy byłyby bezsensowne bez wiary w zmartwychwstanie ciała (ww. 29-34).

Paweł wypowiada się także na temat samych ciał zmartwychwstałych. Posługując się kontrastowymi obrazami mówi, że będą to wprawdzie te same ciała, w których ludzie umierają, lecz będą przemienione na wzór uwielbionego ciała Chrystusowego i uzależnione od ducha. Paweł nazywa je „ciałami duchowymi” (ww. 35-50).

W końcowej części rozdziału opisuje powtórne przyjście Jezusa oraz zmartwychwzbudzenie umarłych i przemiany ciał tych żywych, którzy są Chrystusa (ww. 51-55).

1 Kor 15,21-54. (PE)21. Skoro bowiem przez człowieka przyszła śmierć, przez Człowieka też przyszło zmartwychwstanie. 22. Jak właśnie w Adamie wszyscy umierają, tak też w Chrystusie wszyscy zostaną ożywieni. 23. Każdy zaś we właściwej sobie kolejności: jako pierwszy Chrystus, następnie ci, którzy należą do / są Chrystusa w czasie Jego przyjścia. 24. Potem nastanie koniec, gdy przekaze królestwo Bogu i Ojcu, gdy pokona wszelką zwierzchność, władzę i moc. 25. Trzeba bowiem, aby On królował, dopóki nie położy wszystkich wrogów pod swoje stopy. 26. Jako ostatni wróg zostanie pokonana śmierć. (...)42. Podobnie jest i ze zmartwychwstaniem. Sieje się zniszczalne, wskrzeszane jest niezniszczalne; 43. sieje się pozbawione chwały, wskrzeszane jest otoczone chwałą; sieje się słabe, wskrzeszane jest mocne; 44. sieje się ciało zmysłowe, wskrzeszane jest ciało duchowe. Jeśli jest ciało zmysłowe, jest także ciało duchowe. 45. Tak też jest napisane: Stał się pierwszy człowiek, Adam, duszą żyjącą, ostatni Adam duchem ożywiającym. 46. Ale nie jest pierwsze to, co duchowe, lecz to, co zmysłowe, następnie dopiero to, co duchowe. 47. Pierwszy człowiek z ziemi jest ziemski, drugi Człowiek jest z nieba. 48. Jaki jest ten ziemski, tacy są i ci ziemscy, jaki Ten niebiański, tacy i ci niebiańscy. 49. A jak nosiliśmy obraz tego ziemskiego, tak też będziemy nosić obraz Tego niebiańskiego. 50. To zaś mówię, bracia, że ciało i krew nie mogą stać się dziedzicami Królestwa Boga, ani to, co zniszczalne, nie stanie się dziedzicem tego, co niezniszczalne.

51. Oto ogłaszam wam tajemnicę: Nie wszyscy umrzemy, wszyscy zaś będziemy przemienieni, 52. w jednej chwili, w mgnieniu oka, na dźwięk ostatniej trąby. Zabrzmii bowiem trąba i umarli będą wskrzeszeni jako istoty niezniszczalne, i my zostaniemy przemienieni. 53. Trzeba bowiem, aby to, co zniszczalne, przyoblekło się w niezniszczalność, a to, co śmiertelne, przyoblekło się w nieśmiertelność. 54. A kiedy już to, co zniszczalne, przyoblecze się w niezniszczalność, a śmiertelne w nieśmiertelność, wtedy wypełni się słowo, które zostało napisane: Śmierć została pochłonięta przez zwycięstwo. 55. Gdzie jest, o śmierci, twoje zwycięstwo? Gdzie jest, o śmierci, twoje żądło?

• **1 Kor 15,45** „Tak też jest napisane: Stał się pierwszy człowiek, Adam, duszą żyjącą, ostatni Adam duchem ożywiającym” jest nawiązaniem do **Rdz 2,7**: *Ukształtował Pan Bóg człowieka z prochu ziemi i tchnął w nozdrza jego dech życia. Wtedy stał się człowiek istotą żywą.*

Warto też zauważyć tu wypowiedź Stwórcy: **Rdz 6,3** *I rzekł Pan: Nie będzie przebywał duch mój w człowieku na zawsze, gdyż jest on tylko ciałem. Będzie więc życie jego trwać sto dwadzieścia lat.*

• W perspektywie wyglądu ciał zmartwychwstałych ap. Paweł zastosował tu antytezę: Adam – Chrystus. Ciała naturalne zależne są od zmysłów, bowiem mamy je od pierwszego człowieka –

Adama, który pochodzi z ziemi. Ciała zaś zmartwychwstałe będą organem ducha, bowiem otrzymamy je od drugiego Adama, który pochodzi z nieba.

Rz 8,10-11. Jeżeli natomiast Chrystus w was mieszka, ciało wprowadzie podlega śmierci ze względu na [skutki] grzechu duch jednak posiada życie na skutek usprawiedliwienia. A jeżeli mieszka w was Duch Tego, który Jezusa wskrzesił z martwych, to Ten, co wskrzesił Chrystusa <Jezusa> z martwych, przywróci do życia wasze śmiertelne ciała mocą mieszkającego w was swego Ducha (BT).

Flp 3,20-21. Nasza zaś ojczyzna jest w niebiosach, skąd też oczekujemy Zbawiciela, Pana Jezusa Chrystusa. 21. On przemieni nasze poniżone ciało na podobne do swego chwalebego ciała, mocą, którą może podporządkować sobie wszystko. (BW)

- W innym miejscu wspomina o trzech elementach: duch (*pneuma*), dusza (*psyche*) i ciało (*soma*)

Sam Bóg pokoju niech was całkowicie uświęca, aby nienaruszony duch wasz, dusza i ciało bez zarzutu zachowały się na przyjście Pana naszego Jezusa Chrystusa (1 Tes 5,23 BT).

Zazwyczaj nieśmiertelność oznacza duchowe istnienie po fizycznej śmierci. Duszę jako byt niematerialny, który nie ulega śmierci, uznaje m.in. hinduizm, judaizm, chrześcijaństwo, islam, zaratusztrianizm i sikhizm. Według tych religii, nawet po śmierci ciała, człowiek pozostaje żywy w postaci duszy. W zależności od religii, kolejnymi etapami może być reinkarnacja, zmartwychwstanie i/lub trafienie do zaświatów.

W Starym Testamencie człowiek jest niepodzielnym organizmem psychofizycznym. Został stworzony na obraz i podobieństwo Boga, jako jedyne ze stworzeń (Rdz 1,25-27). W akcie stwórczym człowiek staje się (lub jest) *nephesh*, a nie otrzymuje lub „posiada” *nephesh* (Rdz 2,7). W hebrajskim pojmowaniu człowieka nie przypisywano duszy samodzielnej egzystencji poza ciałem lub bez ciała. Żaden biblijny tekst w wyraźny sposób też nie przedstawia *nephesh* istniejącej przed narodzinami człowieka lub też po jego śmierci. Najważniejsza księga judaizmu Pięcioksiąg, w opisie stworzenia czterokrotnie wspomina o duszach (*nephesh*) pozostałych poruszających się zwierząt.

Innym określeniem zastosowanym w drugim opisie stworzenia jest *ruach* (hebr. oddech, tchnienie), które Bóg tchnął w Adama, dzięki czemu stał się on istotą żywą (żywą duszą – *nefesz hadza*).

Wtedy to Jahwe Bóg ulepił człowieka z prochu ziemi i tchnął w jego nozdrza tchnienie życia, wskutek czego stał się człowiek istotą żywą.

Ruach tłumaczone jest jako *duch* lub *siła życiowa*, która tkwi zarówno w człowieku, jak i w zwierzęciu. Refleksje nad losem człowieka i zwierzęcia znajdujemy u Koheleta (Kohelet 3,21):

Któż pozna, czy siła życiowa synów ludzkich idzie w górę, a siła życiowa zwierząt zstępuje w dół, do ziemi?

Według Koheleta (12,7) śmierć to utrata ducha, czyli życiodajnego tchnienia, a nie duszy: *duch wróci się do Boga, który go dał*.

Nefesz nie jest podmiotem aktywności duchowych, nie oznacza jakiejś substancji witalnej, niezniszczalnej, która mogłaby być oddzielona od życia cielesnego i trwać niezależnie od ciała.

Król Dawid, cytowany przez ap. Piotra w dniu Pięćdziesiątnicy, napisał w psalmie o duszy Mesjasza, że nie pozostanie w Szeolu: *Dlatego się cieszy moje serce, dusza się raduje, a ciało moje będzie spoczywać z ufnością, bo nie pozostawisz mojej duszy w Szeolu i nie dozwolisz, by wierny Tobie zaznał grobu* (Ps 16,9-10). Autor Dziejów Apostolskich w miejsce Szeol wprowadził greckie *Hades* tym samym nadając mu znaczenie starotestamentowe.

Z księgi Ezechiela (18,4; 18,20) „dusza, która grzeszy, ta umrze” (BG) można wnioskować, że dla Żydów w tamtym okresie żywa istota była duszą, a nie, że miała duszę.

Natomiast księgi Izajasza (26,19; 25,8; 34,1-4) i Ozeasza (13,14) wskazują, że ci prorocy zapowiedzieli Sąd Ostateczny, na który zmarli zostaną wskrzeszeni.

W późniejszym okresie pojmowanie duszy radykalnie się zmieniło, być może potem pod wpływem koncepcji platońskich. Judaizm przejął część tych filozofii, jednak nie jednolicie. Saduceusze, reprezentujący najstarsze poglądy judaizmu, byli materialistami, nie uznającymi niematerialnej duszy,

ducha, aniołów, ani istnienia po śmierci. Faryzeusze wierzyli w ducha, aniołów oraz uważali, że dusze według istniały także przed narodzinami i podlegały reinkarnacji, mogły być również potępione. U Żydów nie było kultu duszy jak u Hellenów czy u Rzymian.

Pierwotnie używano trzech różnych słów hebrajskich:

- *nephesh* נפש (szyja, gardło) – dusza ludzka, zwierzęca, bądź wegetatywna
- *ruah* רוח (wiatr) – dusza jako zasady etyczne, emocje i wola
- *neshamah* – inteligencja duchowa

Szeroko przyjęta jest koncepcja, według której dusza istnieje także po śmierci w rzeczywistości zwanej *Olam Haba*. Judaizm nie precyzuje, jak wygląda ta egzystencja, są różne poglądy, które mogą, ale nie muszą być przyjęte przez wyznawcę.

Rozpowszechniona też jest wiara w sąd nad duszą po śmierci. Niektórzy twierdzą też, że najwięksi grzesznicy są unicestwiani. Karą cięższych grzeszników jest cierpienie w miejscu zwanym *Gehinom*. Po oczyszczeniu dusze mają przejść do nowego Przyszłego Świata. Dusza nie może się doskonalić po śmierci – może to robić tylko związana z ciałem.

Są też rabini wierzący w reinkarnację o czym świadczą niektóre midrasze. W przeciwieństwie do hinduizmu i buddyzmu, reinkarnacja nie jest związana z realizowaniem się karmy – za każdym razem człowiek ma czystą kartę, nie jest obciążony swymi poprzednimi wcieleniami.

Chrześcijaństwo

Chrześcijanie: katolicy, prawosławni i większość protestantów – wierzą, że dusza ludzka jest rozumna i nieśmiertelna. Po śmierci ma się odbyć Sąd Ostateczny i zmartwychwstanie sprawiedliwych, zgodnie ze słowami Jezusa: *Jam jest zmartwychwstanie i żywot; kto we mnie wierzy, choćby i umarł, żyć będzie. A kto żyje i wierzy we mnie, nie umrze na wieki.* (J 11,25-26 BW)

Rozmowa Jezusa z Martą – przed wskrzeszeniem Łazarza – ukazuje ówczesne spojrzenie na tę sprawę, zgodne myśleniem proroka Daniela. Człowiek stanowi jedność, bez rozróżniania ciała i duszy. Wszelkie teksty w Ewangeliach o „duszy” nie mają nic wspólnego z koncepcją nieśmiertelnej duszy. Chodzi raczej o siły życiowe albo pierwiastek życia, który znika w chwili śmierci, która jest końcem świadomości.

Niezmierznie bogatym źródłem wiedzy o nowotestamentowej koncepcji duszy jest nauczanie Pawła. Uznaje się, że Paweł, choć należał do semickiej tradycji rozumienia duszy-nefesz jako tchnienia życia, przyjął też wpływy antropologii greckiej. Widać je wtedy, gdy traktuje duszę jako różny element wobec ciała. Nauczał on, że łaska zbawienna nadała duszy (gr. *psyche*, nous) nowy wymiar wyrażony słowem *pneuma*, użytym nie w odniesieniu do Ducha Świętego, lecz do duszy chrześcijanina.

■ Jezus rozświetlił życie i niezniszczalność przez dobrą nowinę (2 Tm 1,10)

- Sposób skorzystania z tego rozświetlenia – wiara w Jezusa (operacja wewnętrznego objawienia)

2 Tm 3,14-15. Ale ty trwaj w tym, czegoś się nauczył i czego pewny jesteś, wiedząc, od kogoś się tego nauczył. 15. I ponieważ od dzieciństwa znasz Pisma święte, które cię mogą obdarzyć mądrością ku zbawieniu przez wiarę w Jezusa Chrystusa. (BW)

- Starego Testamentu nie można w pełni zrozumieć bez Jezusa. Dlatego faryzeusze, znawcy Starego Testamentu usłyszeli: „*Badacie Pisma, bo wam się **wyda**je, że w nich macie życie wieczne. Również one świadczą o mnie, ale nie chcecie przyjść do mnie, aby mieć życie*” (J 5,39-40).

Jeśli wejdziemy do **nieoświeconego pokoju**, możemy się zorientować, co tam się znajduje, dotykając mebli czy stojących na nich przedmiotów. Trudno się nam zorientować, stąpamy po omacku. Po zapaleniu światła cały pokój wygląda zupełnie inaczej. Podobnie Stary Testament, rozświetlony przez Jezusa nabiera właściwego znaczenia. Jak wyraził to Augustyn (V w.): Nowy Testament jest ukryty w Starym Testamencie, a Stary Testament jest objawiony w Nowym Testamencie.

Saduceusze w rozmowie z Jezusem kpili z faktu istnienia człowieka po śmierci fizycznej, dlatego usłyszeli:

Mt 22,29-32 Błędzicie, nie znając Pism ani mocy Bożej. 30. Albowiem przy zmartwychwstaniu ani się żenić nie będą, ani za mąż wychodzić, lecz będą jak aniołowie w niebie. 31. A co do zmartwychwstania, czy nie

czytaliście, co wam Bóg powiedział w słowach: 32. Jam jest Bóg Abrahama i Bóg Izaaka, i Bóg Jakuba! Bóg nie jest Bogiem umarłych, lecz żywych. (BW)

Zauważmy: trzeba znać Pisma oraz doznawać skutku oddziaływania Słowa znajdującego się w świętych księgach. Inny faryzeusz, który odkrył, że nauka Boga to nauka Jezusa i musi ona korespondować z właściwą pobożnością. Dlatego napisał:

1 Kor 2,1-16. 1 Również ja, gdy przyszedłem do was, bracia, nie przyszedłem z wyniosłością mowy lub mądrości, głosząc wam świadectwo Boże. 2 Albowiem uznałem za właściwe nic innego nie umieć między wami, jak tylko Jezusa Chrystusa i to ukrzyżowanego. 3 I przybyłem do was w słabości i w lęku, i w wielkiej trwodze, 4 **A mowa moja i zwiastowanie moje nie były głoszone w przekonywających słowach mądrości, lecz objawiały się w nich Duch i moc,** 5 **Aby wiara wasza nie opierała się na mądrości ludzkiej, lecz na mocy Bożej.**

6 My tedy głosimy mądrość wśród doskonałych, lecz nie mądrość tego świata ani władców tego świata, którzy giną; 7 Ale głosimy mądrość Bożą tajemną, zakrytą, którą Bóg przed wiekami przeznaczył ku chwale naszej, 8 Której żaden z władców tego świata nie poznał, bo gdyby poznali, nie byłiby Pana chwały ukrzyżowali. 9 Głosimy tedy, jak napisano: Czego oko nie widziało i ucho nie słyszało, i co do serca ludzkiego nie wstąpiło, to przygotował Bóg tym, którzy go miłują.

10 Albowiem nam objawił to Bóg przez Ducha; gdyż Duch bada wszystko, nawet głębokości Boże. 11 Bo któż z ludzi wie, kim jest człowiek, prócz **ducha ludzkiego, który w nim jest?** Tak samo kim jest Bóg, nikt nie poznał, tylko **Duch Boży.** 12 A myśmy otrzymali nie ducha świata, lecz Ducha, który jest z Boga, abyśmy wiedzieli, czym nas Bóg łaskawie obdarzył. 13 Głosimy to nie w uczonych słowach ludzkiej mądrości, lecz w słowach, których naucza Duch, przykładając do duchowych rzeczy duchową miarę. 14 **Ale człowiek zmysłowy nie przyjmuje tych rzeczy, które są z Ducha Bożego, bo są dlań głupstwem, i nie może ich poznać, gdyż należy je duchowo rozsądzać.** 15 Człowiek zaś duchowy rozsądza wszystko, sam zaś nie podlega niczyjemu osądowi. 16 Bo któż poznał myśl Pana? Któż może go pouczać? Ale my jesteśmy myśli Chrystusowej.

• Dobrze znał z własnego doświadczenia, co to znaczy: „z wnętrza popłyną rzeki wody żywej...(J 7,37-38). Dlatego mówił: Będę modlił się czy śpiewał, i rozumem, i duchem, mimo że rozum tego nie przyswaja (1 Kor 14).

• KRÓTKO O DUCHU CZŁOWIECZYM W NOWYM TESTAMENCIE

Życie fizyczne człowieka uzależnione jest od przebywania ducha człowieka w ciele

- „A Jezus zawoławszy wielkim głosem, rzekł: Ojcie, w ręce twoje polecam ducha mego. I powiedziawszy to, skonał” (**Łk 23,46**).
- „I kamieniowali Szczepana, który się modlił tymi słowy: Panie Jezu, przyjmij ducha mego” (**Dz 7,59**).
- Przy wskrzeszeniu córki Jaira napisano: „I powrócił duch jej i wstała zaraz” (**Łk 8,55**).
- „Bo jak ciało bez ducha jest martwe, tak i wiara bez uczynków jest martwa” (**Jk 2,26**).

Działalność Jezusa po śmierci na krzyżu

- „(...) w ciele wprawdzie poniósł śmierć, lecz w duchu został przywrócony życiu. W nim też poszedł i zwiastował duchom będącym w więzieniu, które niegdyś były nieposłuszne, gdy Bóg cierpliwie czekał za dni Noego” (**1 P 3,18nn**). „W tym celu bowiem i umarłym głoszona była ewangelia, aby w ciele osądzeni zostali na sposób ludzki, ale w duchu żyli na sposób Boży” (**1 P 4,6**).

Życie ducha człowieka po śmierci ciała

- „Lecz wy podeszliście do (...) niezliczonej rzeszy aniołów, do uroczystego zgromadzenia. I do zebrania pierworodnych, którzy są zapisani w niebiesiech, i do Boga, sędziego wszystkich, i do duchów ludzi sprawiedliwych, którzy osiągnęli doskonałość” (**Hbr 12,22-23**; zob. Łk 16,19-31; J 5,24-25 i 11,25).
- „Dla niego bowiem (dla Boga) wszyscy żyją” (**Łk 20,38**).
- „Oddajcie takiego szatanowi na zatracenie ciała, aby duch był zbawiony w dzień Pański” (**1 Kor 5,5**).

Bóg nazwany jest Ojcem duchów

- „Ponad to, szanowaliśmy naszych ojców według ciała, którzy nas karali; czy nie daleko więcej winniśmy poddać się Ojcu duchów, aby żyć?” (**Hbr 12,9**).
- „Albo czy sądzicie, że na próżno Pismo mówi: Zazdrośnie chce On mieć tylko dla siebie ducha, któremu dał w nas mieszkanie?” (**Jk 4,5**).

Słowo Boże działając w człowieku „przenika aż do rozdzielenia duszy i ducha” (**Hbr 4,12**).

Nowe narodzenie

- „(...) a co się narodziło z Ducha, duchem jest” (**J 3,6**)
- „(...) chociaż ciało jest martwe z powodu grzechu, jednak duch jest żywy przez usprawiedliwienie” (**Rz 8,10**).
- „Ten to Duch świadczy wspólnie z duchem naszym, że dziećmi Bożymi jesteśmy” (**Rz 8,16**).

Działanie ducha człowieczego

„Bo któż z ludzi wie, kim jest człowiek, prócz ducha ludzkiego, który w nim jest?” (**1 Kor 2,10**).

- Duch człowieczy uzewnętrznia się w sposób bardzo wyraźny w modlitwie językiem niezrozumiałym (*glossolalia*): „Albowiem kto mówi językiem niezrozumiałym, nie ludziom mówi, ale Bogu; bo nikt nie słucha (nie rozumie), lecz on duchem mówi tajemnice. Bo jeżeli się modłę językiem niezrozumiałym, modli się duch mój, ale rozum mój nie przynosi pożytku” (**1 Kor 14,2.14**). „Bo jeżeli będziesz błogosławił duchem...” (**w. 16**). „I duchy proroków są poddane prorokom” (**w. 32**).

Dopiero w Nowym Testamencie stała się możliwa glosolalia, nadszedł nowy wymiar duchowy człowieka przez odrodzenie w Jezusie. I to jest nauka zgodna z prawdziwą pobożnością łaski, a nie z pobożnością uczynkową prawa.

Udział ducha człowieczego w oddawaniu czci Bogu

- „Ale przyjdzie godzina i teraz jest, kiedy prawdziwi czciciele będą cześć oddawać Ojcu w duchu i w prawdzie. Bóg jest duchem, a ci, którzy mu cześć oddają, winni mu ją oddawać w duchu i w prawdzie” (**J 4,23-24**).
- „Wysławiajcie tedy Boga w ciele waszym i w duchu waszym, które są Boże” (**1 Kor 6,20**; por. Ps 150,6).

Owoce ducha przeciwstawione uczynom ciała

- „Czyż tak bezrozumni jesteście? począwszy duchem, teraz ciałem kończycie?” (**Ga 3,3**).
- „A mówię: duchem, postępujcie, a pożądliwość ciała nie wykonacie. Albowiem ciało pożąda przeciwko duchowi, a duch przeciwko ciału; a te są sobie przeciwne...” (**Ga 5,16-17**).
- „Jawne zaś są uczynki ciała (...) Owocem zaś ducha są: (...)” (**Ga 5,19-23**). por. 1 P 3,4; Jk 4,5).
- „Jeśli duchem żyjemy, duchem też postępujmy” (**Ga 5,25**).
- „Bo kto sieje ciału swemu, z ciała żąć będzie skażenie; ale kto sieje duchowi, z ducha żąć będzie żywot wieczny” (**Ga 6,8**; por. Rz 8,1-13).

Świętość ściśle związana z owocem ducha

- „Mając tedy te obietnice, umiłowani, oczyśćmy się od wszelkiej zmazy ciała i ducha, dopełniając świątobliwości swojej w bojaźni Bożej” (**2 Kor 7,1**).
- „Także niewiasta niezamężna i panna troszczy się o sprawy Pańskie, aby być świętą i ciałem, i duchem” (**1 Kor 7,34**).
- „A Bóg pokoju niechaj was w pełni poświęci, a cały wasz i dusza, i ciało niech da zachowane bez nagany przyjsie Pana naszego, Jezusa Chrystusa” (**1 Tes 5,23**).

W służbie dla ludzi duch człowieka ma naczelne miejsce

- „Świadkiem bowiem mi Bóg – mówi apostoł Paweł – któremu służę w duchu moim przez zwiastowanie ewangelii Syna jęgo” (**Rz 1,9**).
- „My bowiem jesteśmy obrzezani, którzy duchem służymy Bogu (...)” (**Flp 3,3**).
- „(...) służymy w nowości ducha, a nie we przestarzałej literze” (**Rz 7,6**).
- „Którzy też uzdolnił abyśmy byli sługami nowego przymierza, nie litery, lecz ducha, bo litera zabija, duch ożywia. (...) Czy nie daleko więcej chwały mieć będzie służba ducha?” (**2 Kor 3,6.8**).
- „A mowa moja i kazanie moje nie było w powabnych mądrości ludzkiej słowach, ale w okazaniu ducha i mocy” (**1 Kor 2,4**).
- Apollos: „Był on obeznany z drogą Pańską, a palając duchem przemawiał i nauczał” (**Dz 25**).
- „W gorliwości nie ustawia płomienni duchem, służcie Panu” (**Rz 12,11**).
- Boże uzdolnienia umożliwiające duchowi człowieczemu służbę są dary Ducha Świętego: **1 Kor 12. i 14**. (por. Rz 1,11. i 12,6nn. 1 Tm 4,14; 2 Tm 1,6),

Jedność ducha

- „Starając się zachować jedność ducha w związku pokoju. Jedno ciało i jeden Duch” (**Ef 4,3-4**).
- „Abym słyszał o was, że stoicie w jednym duchu, jednomyślnie walcząc dla wiary Ewangelii” (**Flp 1,27**).
- „Jeśli jest jaka wspólność ducha dopełniajcie radości mojej, abyście też samo myśleli, mając tę samą miłość, będąc jednomyślni i jedno rozumiejący” (**Flp 2,1-2**; por 2 Kor 12,18).

Zachwycenia ducha

- **2 Kor 12,2-3**. 2. Znam człowieka w Chrystusie, który przed czternastu laty, czy w ciele - nie wiem, czy poza ciałem - nie wiem, Bóg to wie, został porwany aż do trzeciego nieba. 3. I znam takiego człowieka, czy w ciele, czy poza ciałem - nie wiem, Bóg to wie, 4. który został porwany do raju i usłyszał niewyrażalne słowa, jakich nie godzi się człowiekowi wypowiadać. (PE)
- „Byłem w zachwyceniu ducha w dzień Pański...” (**1,10**).
- „I zaniósł mnie w duchu na pustynię” (**17,3**).
- „I zaniósł mnie w duchu na wielką i wysoką górę, i pokazał mi miasto święte Jeruzalem, zstępujące z nieba od Boga” (**21,10**; por 2 Kor 12,2-4).

Zakończenia trzech listów Pawła

- „Pan będzie z duchem twoim” (**2 Tm 4,22**).
- „Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, niech będzie z duchem waszym, bracia” (**Ga 6,18 i**).
- „Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa, niech będzie z duchem waszym. Amen.” (**Fm 25**)